

การเกษตรกรรมแบบเคมีที่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม และประสบปัญหาการผลิต เช่น บังคับการผลิตที่มีราคาสูงขึ้น การตลาดขายไม่ได้ราคา สูญเสียความมั่นคงด้านอาหาร สุขภาพ และคุณภาพชีวิต ในช่วงที่ผ่านมา มีการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งพบว่า ในจังหวัดนครราชสีมา มีผู้สนใจที่เข้าร่วมทำการเกษตรตามแนวทางเกษตรอินทรีย์จำนวนมากนับหมื่นราย แต่ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดต้องล้มเลิกไป การวิจัยในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ และกำหนดแนวทางนโยบายในการจัดการเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ได้รูปแบบการปฏิบัติงานด้านเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ตามชนิดของผลิตภัณฑ์ และความแตกต่างของพื้นที่หลักๆ

วิธีการดำเนินการเริ่มจากข้อมูลการส่งเสริมและการพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 16,700 ราย และจากการสำรวจสภาพพื้นที่จริงของเกษตรกร จากการรวบรวมภูมิปัญญาชาวบ้านและวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรกร กระบวนการส่งเสริมความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุน ให้มีแผนการปฏิบัติ การผสมผสานภูมิปัญญาของเกษตรกรกับรูปแบบเกษตรอินทรีย์ การทดลองเพื่อเลือกแปลงตัวอย่างที่ดีในพื้นที่จริงของเกษตรกรที่เป็นรูปแบบได้ ให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและจัดตั้งกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการนัดประชุมกลุ่มสนใจ จำนวน 6 ครั้ง การจัดเวทีเสวนาและกิจกรรมกลุ่มในลักษณะต่างๆ มากกว่า 10 ครั้ง

ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์จากฐานข้อมูล 9 ฐานข้อมูลรวมจำนวนรายทั้งหมด โดยไม่รวมข้อมูลกลุ่มผู้ผลิตพืชที่ได้รับการรับรองมาตรฐานความปลอดภัย เมื่อตัดรายชื่อซ้ำในฐานข้อมูลทั้ง 9 ฐานข้อมูลแล้ว คงเหลือ 18,359 ราย โดยเกษตรกรบางรายมีรายชื่อซ้ำมากกว่า 1 ฐาน ชนิดของผลิตภัณฑ์ที่มีการขอการรับรองแปลงตามระบบการจัดการคุณภาพ จำแนกตามชนิดพืชในแต่ละชนิดผลิตภัณฑ์ ข้าว พริก มันสำปะหลัง มะม่วง เป็นต้น และมีผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ของโครงการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ครั้งนี้ จำนวน 370 คน ผู้เข้าร่วมในเวทีเสวนาร่วมกันทั้ง 6 ครั้ง จำนวนทั้งสิ้น 216 คน การคัดเลือกกลุ่มที่ถูกคัดเลือกให้เหมาะสมมีจำนวน 48 กลุ่ม ซึ่งอยู่ในอำเภอขามทะเลสอ และอำเภอห้วยแถลง จำนวน 6 กลุ่ม อำเภอชุมพวง อำเภอบัวใหญ่ อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอละ 5 กลุ่ม นอกนั้นเป็นอำเภอต่างๆ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และรวบรวมจากรายงานของกลุ่มเกษตรกร ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในแปลงพื้นที่จริง การจัดกลุ่มดำเนินการจัดเวทีสนทนากลุ่ม มุ่งเน้นให้ชุมชนเกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วม ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ คัดเลือกที่เป็นกรณีตัวอย่างที่ปฏิบัติดี (Best Practice) จำนวน 48 กลุ่ม เมื่อนำมาเลือกคัดสรรประเด็นหลักๆ ได้ 4 ที่เป็นกรณีตัวอย่างที่ปฏิบัติดี (Best Practice) จำนวน 48 กลุ่ม เมื่อนำมาเลือกคัดสรรประเด็นหลักๆ ได้ 4 ประเด็น คือ 1) สาเหตุของการเลือกทำ 2) ขั้นตอนการพัฒนากระบวนการ 3) ลักษณะของความสำเร็จที่เลือกเป็นเลือกทำ และ 4) เป้าหมายที่จะพัฒนาต่อไปให้ถึง

ซึ่งพบว่ารูปแบบการส่งเสริมกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภายใต้การมีส่วนร่วมสามารถนำเสนอได้เสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ควรเริ่มต้นจากเกษตรกรที่สมัครใจมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมอย่างจริงจัง เลือกเป้าหมายมาตรฐานและตลาด ฝึกอบรมถ่ายทอดการจัดการ และการรับรองมาตรฐาน และ 2) หารูปแบบที่เหมาะสมสามารถนำไปส่งเสริมการผลิตแบบการรวมกลุ่ม การคัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจและมีอุดมการณ์ร่วมกัน อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทำกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ร่วมกัน ควรทำการเกษตรแบบผสมผสาน เน้นความปลอดภัยของคนและสิ่งแวดล้อม การพึ่งตนเอง เชื่อมโยงเป็นระบบ การจัดหาตลาด เลือกมาตรฐานที่ได้รับการรับรองมากที่สุด คือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย (มกท.) ควรได้รับการส่งเสริมและปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของการทำเกษตรอินทรีย์โดยเน้นเรื่องการลดต้นทุนการผลิต การดูแลเรื่องสุขภาพและทำให้สภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

Chemical agriculture caused deteriorated environment and producing problems such as high-priced production materials, low cost marketing and insecurity of food, health, and quality of life. By the promotion policy of government there was more than ten thousand agriculturists in Nakhon Ratchasima were interested in organic agriculture, but the majority of them gave up. This research aimed to study patterns of organic agriculture production and set up a policy for organic agriculture suitable to areas resulting in organic agriculture proper to areas, products, and varieties of main land.

Samples consisted of 16,700 agriculturists in 2006 drawn from data resources and survey the real setting, agriculturists' wisdom and ways of life community, cooperation promotion, practical plans and a mixture of local wisdom to organic agricultural patterns. In process should be the best practices in real area of good agriculture patterns for leading of change and setting group. Data methodologies were done through 6 times meetings of interested groups and more than 10 times of stage conference, and varieties of group activities.

The results were found that data came from 18,359 organic agriculturists from 9 databases. Some agriculturists had their names more than one bases and no sum of them in satisfied safety group names. The types of products were asked for quality management satisfied such as Rice, chilly, cassava, and mango. In this project has 370 agriculturists joined in the organic agricultural standard development and certification project. In the more than six times meeting have 216 agriculturists out of 370 joined this seminar. 48 proper groups were selected. Six groups were in Khamthaleso and Huaythalaeng districts. Five groups were in Chumpuang, Buayai, and Wangnumkhiaw districts and others. Data collection came from deep interviews in

the real setting, group report in group setting and their activities. Data were analyzed through quantitative and qualitative processes. Choose 48 best practice groups were categorized in four points: (1) causes of action, (2) steps of process development, (3) characteristics of success, and (4) the next aims for developing.

From this research there were two patterns of developing organic agricultural product in the real setting by agriculturist participation. (1) Interested agriculturists, standard aims target and market, management transfer by training, and standard certification should be first considered. (2) Proper patterns for group production a selection of agriculturists with the same interests and ideology in the vicinity in near area, co-operative organic agriculture, mixed agriculture, safety of human and environment, self-reliance, system connection, market management, and organic agriculture certification which in Thailand is ACT, They should be more promoted and supported focusing on low cost production, health care, and better environment.